

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ

Прискорений технологічний розвиток за часів постіндустріального суспільства стає запорукою постійного вдосконалення виробничих процесів. Ця тенденція прослідковується не тільки у сфері виробництва сучасної техніки, а й у сфері виробництва продуктів харчування. Одним з основних трендів розвитку харчової промисловості в останнє десятиріччя стало виробництво функціональних продуктів під якими Scientific Concepts of Functional Foods in Europe розуміє продукти, що мають виражений фізіологічний ефект, який проявляється у позитивному впливі на функціональний стан фізіологічних систем організму людини за рахунок запобігання або усунення наявного в організмі людини дефіциту поживних речовин [1]. Основною якісною характеристикою функціональних продуктів має бути збереження та поліпшення здоров'я людини [2].

Виробництво функціональних продуктів, окрім комерційного зиску, набуло актуальності у контексті вирішення проблеми забезпечення збалансованості та поживності раціону харчування населення України. Низький рівень доходів громадян пострадянських країн спонукає до переважного споживання недорогих продуктів, що містять велику кількість вуглеводів і транс-жирів. Саме такі продукти є однією з основних причин зростання кількості серцево-судинних захворювань в Україні, які за інформацією Міністерства охорони здоров'я України є причиною 66% смертей [3].

Низька купівельна спроможність та культура харчування визнані одними з основних детермінант демографічної кризи. В Україні, середня очікувана тривалість життя при народженні складає 68,3 роки. Відповідний показник у країнах Європейського Союзу складає 75,4 років. Демографічна проблема набула державного визнання та стала предметом багатьох урядових програм, які на жаль спрямовуються на усунення наслідків несприятливих умов життя населення України.

Особливість постіндустріального суспільства полягає у вільному розповсюдженні та доступі до інформації [4-5]. Саме завдяки розповсюдженню кричущих фактів про низьку якість життя та стан здоров'я українців, у суспільстві формується тренд популярності та престижності здорового способу життя. Одним з складових елементів відповідного тренду є зацікавленість все більшої кількості людей у повноцінному харчуванні. Наше дослідження думки покупців великих мережевих супермаркетів України показує, що у 2019 р. кількість покупців, які були готові витратити кошти на придбання функціональних продуктів збільшилась у порівнянні з 2017 р. на 15,5%.

За відповідних умов можна прогнозувати зростання зацікавленості торговельних мереж у розширенні відповідних сегментів свого асортименту.

Функціональні продукти харчування та напої на сьогоднішній день є найбільш швидкозростаючим сегментом харчової галузі на світовому ринку. За даними дослідження Euromonitor International, глобальний ринок продуктів для здоров'я, в тому числі функціональних, гіпоалергенних, органічних оцінювався у 2017 р. в 770 млн євро.

Згідно з дослідженням Leatherhead Food International, Японії традиційно належить майже 40% світового ринку функціональних продуктів, частка США складає близько 30%, а частка п'яти європейських країн (Великобританія, Іспанія, Італія, Франція і Німеччина) - понад 28%. Великобританія стала найбільшим європейським ринком функціональних продуктів, наздогнавши Францію. За прогнозом Leatherhead Food International, ринок європейської п'ятірки за останні три роки може зрости на 27,6%.

Активно зростає сегмент здорових продуктів в країнах БРІК. Так, в 2011 році сегмент здорової їжі в Китаї оцінювався в 8,5 млрд євро, в Бразилії - 3 млрд євро. За прогнозом Euromonitor, сегмент напоїв здоров'я і гарного самопочуття (H & W) на світовому ринку до 2019 року буде рости на 7,5% в рік, тоді як сегмент звичайних напоїв буде збільшуватися на 6,7% в рік [6].

Дослідники тенденцій харчового ринку зауважують, що глобальний ринок харчових продуктів та його функціональний сегмент мають сталу тенденцію до зростання [7-8].

Частка сегменту функціональних продуктів на харчовому ринку України була визначена шляхом розрахунку відповідної частки в асортименті супермаркетів торговельних мереж «Таврія В», «Копійка», «Сільпо», «АТБ». За результатами спостережень було встановлено, що частка функціональних продуктів протягом 2010-2015 років на харчовому ринку становила 0,9-1%. Але в останні три роки ця частка зросла приблизно на 0,3%. На основі узагальненої інформації Державної служби статистики України щодо обсягів роздрібного товарообігу продуктового сегменту споживчого ринку, який становить у 2018 р. – 289,7 млрд грн, було визначено річні показники обсягів сегменту функціональних продуктів, які склали 3,8 млрд грн.

Враховуючи наявність тренду до збільшення попиту на функціональні продукти та загальну стабілізацію соціально-економічної ситуації, можна прогнозувати зростання обсягів відповідного сегменту на рівні 1-3% щорічно.

Структура асортименту функціональних продуктів харчування у супермаркетах торговельних мереж, які працюють у м. Одеса («Таврія В», «Копійка», «Сільпо», «АТБ»), може бути представленою чотирма основними товарними підгрупами:

- дієтичні кисломолочні продукти (38% від загального обсягу);
- каші та пластівці з вітамінними, мінеральними та протеїновими збагачувальними добавками (32% від

загального обсягу);

- вітамінізовані та енергетичні напої (12% від загального обсягу);
- хлібобулочні та макаронні вироби (10% від загального обсягу);
- енергетичні та протеїнові батончики (8% від загального обсягу).

Література:

1. Scientific Concepts of Functional Foods in Europe. *British Journal of Nutrition*. 1999. Vol. 81. P. 1-27.
2. Бавико О.Є. Семантична генеза поняття якості у підприємницькій діяльності та стандартах з управління якістю. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 23. С. 24-26.
3. Захворюваність населення 2018 : Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 18 вересня 2019).
4. Бавико О.Є. Синхронізація розвитку ринку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні з глобальними трендами. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 1. С. 272-283.
5. Бавико О.Є. Основні тенденції розвитку внутрішнього ринку електронної комерції в Україні. *Торгівля і ринок України*. 2019. № 1(45). С. 32-40.
6. Мировой рынок продуктов для здоровья: Euromonitor International. URL: <http://www.euromonitor.com/ru-euromonitor-about-us> (дата звернення 20 вересня 2019).
7. Бавико О.Є. Якість рибної продукції та основні тенденції розвитку внутрішнього ринку. *Торгівля і ринок України*. 2017. № 2 (42). С. 28-35.
8. Бавико О.Є. Тенденції розвитку внутрішнього ринку макаронних виробів в Україні. *Торгівля і ринок України*. 2018. № 1(43). С. 43-50.